

Inhoud

Deel I

Hoofdstuk 1

Eigen ervaringen als aanleiding 9

Waarom is het moeilijk om stiefmoeder te zijn? 9

Cijfers 10

Wat is een stiefmoeder? 12

Vorbereiding op het stiefmoederschap 12

Mijn voorbereiding 13

Het viel niet altijd mee 16

Omgaan met andermans kinderen 16

Stiefmoeders die zelf geen kinderen hebben 17

Wie wil er later stiefmoeder worden? 20

Een buitenstaander 20

Stiefoma 22

Deel II

Hoofdstuk 2

Het negatieve beeld van de stiefmoeder 26

De stiefmoeder in sprookjes 28

De positie van de man en vader in sprookjes 31

De interpretatie van sprookjes 31

De stiefmoeder als schaduwkant van de eigen persoonlijkheid 33

Het nut van sprookjes als projectiescherm en uitlaatklep 33

Een historisch sociologische benadering van sprookjes 36

Was de stiefmoeder in werkelijkheid ook zo'n akelige vrouw? 39

Wat is er in deze tijd nog te herkennen van de kwesties

in stiefmoedersprookjes? 39

Hoofdstuk 3

De stiefmoeder en het moederschap 43

Het moederschapsideaal 45

Moederschap: een rol waarvoor minder gekozen wordt 46

De complexiteit van de kindervens 48

- Moederinstinct en bloedband 48
  - Bestaat er een moederinstinct? 49
- Moederliefde of verzorgingsband 52
  - Hoe komt moederlijk gedrag tot stand? 53
  - De hechtingstheorie 53
  - Moeders moesten terug naar het aanrecht 54
  - Verdere uitwerking van de theorie van Bowlby 55
  - De verliefde moeder 55
- Het ambivalente van de moeder 57
  - Moeders moeten kiezen 59
  - Hoe kunnen er moeders zijn die niet goed voor hun kinderen zorgen? 61
- Het delen van de verzorgingstaak 62
  - De band tussen vader en kind 64
  - Andere verzorgers dan moeder of vader: allo-ouders 66
  - Enkele culturele verschillen 67
- Stiefmoederliefde 68

Hoofdstuk 4

De invloed van een vorige verbintenis 71

- Het verleden in de toekomst 72
  - De gevolgen voor het kind 74
  - Omgaan met het stiefkind vraagt inlevingsvermogen 74
  - Als de stiefmoeder kop van Jut wordt 75
  - De reacties van de stiefkinderen zijn ook afhankelijk van hun leeftijd, sekse en aantal 76
  - Als de moeder van het stiefkind is overleden 78
  - Verdriet van de stiefmoeder 80
- De stiefmoeder en haar partner hebben niet dezelfde band met zijn kind 81
  - Verzorgingsband en lieflijke nabijheid 84
  - Mogelijke min of meer problematische reactiepatronen van vaders na een scheiding 85
- Loyaliteit 88
  - Loyaliteit en hechting 89
  - Horizontale en verticale loyaliteit 90
  - Loyaliteit in stiefsituaties 91
    - Loyaliteit van het stiefkind 91*
    - De loyaliteit van de man en vader en zijn belangrijke positie 93*
    - Vaders met schuldgevoelens en de sterke wil hun kind te beschermen 95*
    - Risico's van het loyaliteitsconflict van de vader 96*

De stiefmoeder als buitenstaander	97
Steun van de vader voor de stiefmoeder	99
De ‘alleen-wij’ verwachting van de stiefmoeder	101
Mensen willen ergens bij horen	120
De balans tussen geven en nemen	103
Geven en nemen in de stiefsituatie	104
Hiërarchie in gezinssystemen	107

Deel III

Hoofdstuk 5

Wat zegt het stiefmoederschap over de stiefmoeder? 112

Van de nood een deugd maken	112
Zelfverwijt en schuldgevoel	113
De herkomst van gevoeligheden	117
Spoken uit de kinderkamer	118
Bewustworden van eigen reactiepatronen en copingstijl	122
Een negatieve emotie als veelbelovend uitgangspunt	125
Verskillende manieren om het eigen aandeel in de situatie te bekijken	126
Nadenken op basis van een negatief gevoel: model voor reflectie	126
Spagaten	127
Het kernkwadrantenmodel als middel voor reflectie of om uit een valkuil te komen	128
Gevoelens, beelden en overtuigingen bijstellen	131
Op een andere manier tegen een probleem aankijken	134
De omkering van gedachten	134

Hoofdstuk 6

Van stiefmoeder tot bonusmoeder 136

Fasering van de ontwikkeling van een stiefsituatie	136
Op zoek naar de succesfactoren	138
Interviews	139
Ik ben je moeder niet, ik word het ook niet, maar het is wel prettig als we het gezellig hebben	139
Over het algemeen zitten we op één lijn en loopt alles vanzelf	144
We hebben geschaatst, maar het was werkijs	145
Verwachtingen	151
Vorbereiding	154
Punten van bezinning en overleg	155

Een nieuw gezamenlijk kind	159
<i>Motieven en effect</i>	161
<i>Een nieuw gezamenlijk kind als bindmiddel?</i>	163
Verantwoordelijkheid voor de opvoeding en gedragsregels in huis	165
Met het stiefkind aan tafel	165
Wie is verantwoordelijk voor de opvoeding?	165
Huisregels	167
Het belang van praten over regels en de steun van de vader voor de stiefmoeder	168
Het belang van een goede band tussen de partners	169
Partnergerichtheid en gezinsgerichtheid	169
Praten, praten, nog eens praten?	171
Ik-boodschappen	172
Mannen, vrouwen en gevoelens	174
Praten en luisteren	175
Kansen voor een goede band tussen stiefmoeder en stiefkind	176
Hulp en steun voor de stiefmoeder	177
Professionele hulp	178
Voordelen van de stiefsituatie	179
Toekomstmuziek?	181

Epiloog 185

Literatuur 187